

LIETUVOS TSR BALDŲ PRAMONĖS IŠVYSTYMAS

A. MORKEVICIUS

Respublikos medžio apdirbimo pramonėje pastaruju metu ypač didelis vaidmuo tenka baldų gamybai. Pramoninė baldų gamyba Lietuvoje labai išsivystė tik per paskutiniuosius dvidešimtį (1950—1970 m.) metų ir neturi tokių senų tradicijų, kaip lentpiūvystė, faneros gamyba. Periodinėje spaudoje ir mokslo darbuose jau nemažai analizuota šios pramonės šakos veikla: gamybos specializavimas, darbo našumas, gamybos bei darbo organizavimas, savikaina ir kiti klausimai. Siame straipsnyje bandoma pateikti apibendrintą, chronologinę Lietuvos TSR baldų pramonės vystymosi raidą ir plačiau apibūdinti jos 1950—1970 m. veiklą.

Pirmosios pramoninės baldų gamybos įmonės Lietuvoje pradėtos kurti XIX a. pabaigoje. Devintojo dešimtmečio pradžioje Kauno priemiestyje Aleksote veikė gan stambus J. Riomerio baldų fabrikas „Elena“. Įmonė buvo aprūpinta įvairiomis medžio apdirbimo staklėmis, įsigytais daugiausia Amerikoje, ir gamino kėdes, parketą, karietas. Ryšium su tuo metu vykusia Rusijos geležinkelių statyba fabrikas gavo didelį užsakymą gaminti geležinkelio stotims baldus. Savo produkciją jis realizuodavo Maskvoje, Varšuvoje, Kijeve ir kituose Rusijos imperijos miestuose. 1882 m. įmonėje dirbo apie 200 darbininkų. Tačiau XIX a. pabaigoje fabrikas sunyko (manoma, kad po gaisro), 1898 m. jį įsigijo pirklys Kamberis ir įsteigė lentpiūvę [2, p. 69]. Kiek anksčiau baldų gamybos įmonės buvo įsteigtos Kapčiamiestyje (Seinų apskr.) ir Kapieriškėse (prie Kauno) [15, p. 158]. Vilniuje 1895 m. jau veikė net 20 baldų gamybos įmonių, kuriose dirbo 262 darbininkai, o 1898 m. baldų gamybos įmonių skaičius čia išaugo iki 26, ir jose dirbo 367 darbininkai. Stambiausia to meto Vilniaus baldų gamybos įmonė buvo L. Gilelso fabrikas, įsteigtas 1895 m. [15, p. 156].

1903 m. vyresnysis fabriko inspektorius savo ataskaitoje apie pramonės būklę Vilniaus gubernijoje mini jau tik tris Vilniuje veikusias įmones su 116 darbininkų. Šios trys baldų įmonės tuomet gamino lenktus baldus, apie 300 tuzinų kėdžių per savaitę [9, p. 327]. Pirmą didesnę baldų gamybos įmonę Klaipėdoje matyt bus Pierach, Kundt ir Co fabrikas, pradžioje vadintas „Mobelmagasin der vereigniten Tischler“, įsteigtas 1882 m. [5, p. 184].

Jau XIX a. viduryje, kaip stalystės ir baldų gamybos centras, iš kitų vietovių išsiskyrė Jonava. Labiausiai išsivystė šis verslas čia 90-ųjų metų pradžioje. Tuomet stalių amatu Jonavoje ištisus metus vertėsi 25 kiemų gyventojai (125 žmon.). Per metus Jonavos baldžiai pagamindavo apie 750 bufetų, 2500 spintų, 1750 komodų, tiek pat stalų ir 3250 lovų [15, p. 270].

Įvairios priežastys lėmė, kad minėtos ir kitos, vėliau įsikūrusio baldų gamybos įmonės iki pirmojo pasaulinio karo beveik nesivystė, ka ro metu daugumas jų užsidarė ir toliau jau nebeatgaivino savo veiklos. Pirmaisiais buržuazijos valdymo metais pramonė buvo atstatoma labai lėtai, o medžio apdirbimas visai nebesivystė. Kiek sėkmingiau dirbo ti mažosios amatininkų dirbtuvės, aptarnaujančios vietos gyventojus 1923 m. Lietuvoje (be Klaipėdos krašto) veikė 9 baldų gamybos įmonės kuriose dirbo 106 darbininkai [3, p. 31]. Klaipėdoje susiklostė kiek pa lankesnės sąlygos baldų gamybai vystytis. Čia anksčiau veikusios lent piūvės ir kitos medžio apdirbimo įmonės, nebegaudamos pakankama žaliavos, pradėjo prisitaikyti daugiau vietos poreikiams (pradėjo gaminti baldus bei stalių dirbinius). Išaugo ir baldų paklausa, nes pradėjus tai kyti padidintus muitų tarifus, mažiau jų įvežama iš Karaliaučiaus i Tilžės (šie miestai anksčiau aprūpindavo Klaipėdą baldais). 1926 m. Klai pėdos krašte jau veikė net 158 baldų ir stalių dirbinių įmonės su 451 dar bininku [6, t. I, p. 159].

Kiek išsamesnius duomenis apie baldų gamybos apimtį, įmonių dy dį, dirbančiuosius turime tikrai nuo 1929 m. I lentelėje parodyta baldų ir stalių dirbinių įmonių, jų personalo ir produkcijos dinamika 1929— 1938 m. Iš lentelės matyti, kad pasaulinė ekonominė krizė baldų ga mybai neturėjo didesnės reikšmės, tačiau baldų gamyba tuo laikotarpiu beveik ir nesivystė. Kiek didesnis gamybos pakilimas pastebimas til 1938 m. Daugiausia baldų buvo pagaminta 1931 m. (už 3358,0 tūkst litų). Lentelėje parodytos tikrai stambesnės įmonės (5 ir daugiau darbi ninkų). Turint omenyje, kad baldus tuo metu gamino ir mažesnės amati ninkų dirbtuvės, kuriose tuomet kasmet dirbdavo vidutiniškai iki 400 sta lių, galime teigti, kad 1929—1938 m. Lietuvoje buvo gaminama kasme baldų ne daugiau kaip 2,5 mln. litų sumai.

I lentelė

Baldų ir stalių dirbinių gamyba Lietuvoje 1929—1938 m.¹
(įmonės, turinčios 5 ir daugiau darbininkų)

Metai	Įmonių skaičius	Dirbančiųjų skaičius	Bendroji produkcija tūkst. lt	
			v i s o	iš jos baldai
1929	43	487	3337	
1930	41	770	3884	
1931	65	946	5614	3358
1932	75	921	3943	
1933	69	823	...	
1934	55	676	2972	2177
1935	61	644	2202	1735
1936	56	584	2238	
1937	55	641	2643	1995
1938	76	1046	3058	

¹ Lentelė sudaryta pagal Lietuvos statistikos metraščio T. 4—12 duomenis.

Baldų ir stalių dirbinių gamyba 1931—1935 m. labai sumažėjo Klai pėdoje. Antai, jeigu 1931 m. čia jų buvo pagaminta už 1,1 mln. litų, tai 1935 m.— tik už 0,33 mln. litų, o įmonių skaičius per tą laikotarpį su mažėjo beveik dvigubai [11, p. 385]. Paskutiniaisiais buržuazijos valdymo metais baldų gamyba koncentravosi Kaune (13 įmonių, 275 dirbantieji), Klaipėdoje (12 įmonių, 210 darbininkų) ir Joravoje, kur veikė apie

20 dirbtuvių, ir baldų gamyboje buvo užimta apie 200 stalių. Stambiausios baldų gamybos įmonės dirbo Kaune: K. Petriko (įsteigta 1924 m.), A. Srogavičiaus ir bendrovė „Universal“.

Buržuazijos valdymo metais labai nepalankios sąlygos susidarė Vilniaus krašto medžio apdirbimo pramonei. Netekusi susiklosčiusių ekonominių ryšių, ji rėmėsi tikta vietine paklausa ir ypač nusmuko pasaulinės ekonominės krizės metais. Vien tikta per du mėnesius (1932 m. gruodis—1933 m. sausis) Vilniuje, be kitų įmonių, užsidarė net 14 stalių-baldų dirbtuvių. Pažymėtina, kad paskutiniaisiais lenkų okupacijos metais Vilniuje jau visai neliko pramoninio tipo baldų gamybos įmonių.

Lietuvos baldų ir stalių įmonių dydis 1929—1938 m. matyti iš 2 lentelės.

2 lentelė

Lietuvos baldų ir stalių dirbinių įmonių dydis 1929—1938 m.¹

Metai	Darbininkų skaičius							
	5—19 ²		20—49 ²		50 ir daugiau		viso	
	imon.	darb.	imon.	darb.	imon.	darb.	imon.	darb.
1929	37	297	8	186	2	139	47	622
1930	41	371	5	112	3	287	49	770
1931	51	442	12	300	2	204	65	946
1932	58	425	15	328	2	168	75	921
1933	59	477	8	219	2	127	69	823
1934	...	...	...	...	—	—	55	676
1935	55	460	6	184	—	—	61	644
1936	49	393	7	191	—	—	56	584
1937	45	378	10	263	—	—	55	641
1938	63	575	11	332	2	139	76	1046

Lentelė sudaryta pagal Lietuvos statistikos metraščio T. 4—12 duomenis. 1929—1934 m. atitinkamai 5—15 ir 15—49 darbininkai.

Paskelbus Lietuvą Tarybų Socialistine respublika, 1940 m. liepos 16 d. buvo išleistas stambiosios pramonės nacionalizavimo įstatymas, kuris lietė ir apie 200 medžio apdirbimo įmonių, iš jų 42 — baldų ir stalių dirbinių. 1941 m. pradžioje respublikoje veikė 201 valstybinė medžio apdirbimo įmonė su 4490 darbininkų ir 1042 privatinės įmonės su 790 užimtų asmenų [8, p. 9]. Smulkios valstybinės įmonės palaipsniui buvo apjungiamos į stambesnes, o mažosios likviduojamos. 1941 m. kovo mėn., įkūrus respublikoje Miškų ūkio liaudies komisariatą, jam buvo perduotos 72 stambesnės medžio apdirbimo įmonės, iš jų — 12 baldų gamybos. Visų šių baldų įmonių bendroji produkcija 1941 m. plane surašė 4,93 mln. rb arba 21,9% komisariato medžio apdirbimo pramonės produkcijos. Stambiausia baldų gamybos įmonė tuo metu buvo Vilniuje sukurtas baldų fabrikas „Vilnius“ (0,78 mln. rb produkcijos). Antroji pagal dydį baldų gamybos įmonė buvo fabrikas „Raudonoji žvaigždė“ (buv. A. Srogavičiaus) Kaune (0,64 mln. rb produkcijos). Dais mažų baldų ir stalių dirbinių gamybos įmonių liko vietinės pramonės priklausomybėje. Abu komisariatai ėmėsi aprūpinti įmones žaliavomis, naujais įrengimais, koncentruoti gamybą. Tačiau pradėtą baldų pramonės vystymo darbą nutraukė 1941 m. birželio mėn. Vokietijos pradėtas karas. Turio metu ypač nukentėjo respublikos medžio apdirbimo pramonė. Jau 941 m. rudenį buvo paskelbtas okupantų generalinio komisaro potvarkis „Dėl amatų, smulkiosios pramonės ir mažmeninės prekybos pertvarkymo“ Pagal šį potvarkį visos mažosios įmonės, įjungtos į treštus ir kombi-

natus, buvo grąžinamos ankstyvesniems savininkams. Taip buvo suprivatinta daug lentpiuvių, baldų ir stalių dirbtuvių.

1941 m. rugsėjo mėn. Lietuvoje veikė 20 baldų ir stalių dirbinių įmonių, kuriose dirbo 1241 darbininkas [13, p. 55]. Okupantai taip pat sukūrė keletą akcinių bendrovių, kurios visą pramonės darbą pajungė karo reikalams. Frontui dirbo ir baldų fabrikai. Antai, viename Vilniaus komisaro pranešime Generaliniam komisarui rašoma, kad 80% Vilniaus medžio apdirbimo pramonės pajungta karinių užsakymų vykdymui. Baldų ir stalių dirbinių įmonės gamino ratus, vežimus, slėptuvių baldus [4, p. 15].

Traukdamiesi okupantai vežė įrengimus, naikino įmones. Iš buvusių Miško pramonės liaudies komisariatui pavaldžių 12 baldų gamybos įmonių išliko ir 1944 m. galėjo pradėti dirbti tik trys, neskaitant vienos, dar buvusios okupuotoje teritorijoje. Karo metu buvo uždarytos abi Jonavos baldų įmonės, įkurtos 1941 m. buvusių stalių dirbtuvių bazėje, likviduotas baldų fabrikas „Raudonasis spalis“ Kaune, minkštųjų baldų fabrikas Vilniuje, sudegė fabrikas „Raudonoji brigada“ Kaune, baldų fabrikas Nr. 2. Šiauliuose, buvo išvežti įrengimai iš fabriko „Pažanga“, dalis įrengimų iš fabriko „Raudonoji žvaigždė“ [17]. Lietuvos TSR baldų pramonė karo metu neteko 70% savo pajėgumų.

Ypač sunkūs buvo pirmieji pokario metai. Trūko žaliavų, medžiagų, kuro, įrankių, atsarginių detalių įrengimams ir kt. Likę įmonių darbininkai su didele energija ėmėsi atstatymo darbų, ir jau 1944 m. pabaigoje respublikoje veikė 8 baldų gamybos įmonės.

Pirmasis pokarinis penkmetis (1946—1950 m.) buvo atstatymo ir intensyvaus darbo metai. Karo sunaikintų miestų, pramonės ir viso liaudies ūkio atstatymas reikalavo naujų ieškojimų, administracinių pertvarkymų. Dalis mažesniųjų baldų įmonių jau 1945 m. pradžioje buvo perduotos miestų vykdomiesiems komitetams, vietinei pramonei, o pramonei baldų gamybai buvo pradėtos projektuoti ir statyti naujos įmonės. Pirmaisiais pokario metais didžiosios medžio apdirbimo įmonės buvo atstatomos ir rekonstruojamos bei toliau vystomos, atsižvelgiant pirmiausia į prieškarinį jų gamybos profilį. Baldų gamyboje specializavosi tik trys didesnės įmonės: fabrikas „Vilnius“, „Raudonoji žvaigždė“ Kaune, Jonavos baldų fabrikas, įkurtas buvusio degtukų šiaudelių fabriko vietoje, ir Medžio apdirbimo kombinatas Šiauliuose. Kiek vėliau baldus pradėjo gaminti ir Kauno medžio apdirbimo kombinatas (buv. lentpiuvė „Lietmedis“). Stambiausia baldų gamybos įmonė iki 1951 m. buvo „Vilniaus“ baldų fabrikas, turėjęs tikrai 920 m² gamybinio ploto. Baldų gamybos įmonės tuo metu turėjo dar labai mažai specializuotų medžio apdirbimo įrengimų, o pats gamybos procesas buvo organizuotas individualiu būdu. Įmonės gamino tikrai keletą serijinių ir dažnai keliose įmonėse pasikartojančių gaminių, daugiausia baldus administracinėms organizacijoms: rašomuosius stalus, kanceliarias spintas, kėdes.

Organizavus respublikoje Miško ir popieriaus pramonės ministeriją (1948 m. rugpiučio mėn.), jos sudėtyje buvo įsteigtas trestas „Lietuvos baldai“, kuriam pavesta vadovauti stambiausiomis to meto respublikos baldų gamybos įmonėms, organizuoti tolimesnį jų vystymą. Šią datą ir reikėtų laikyti Lietuvos TSR baldų pramonės organizacinio formavimosi pradžia.

Pradėjus intensyviai atstatyti miestus, toliau vystyti respublikos ūkį, gyvenamųjų namų statybą, labai išaugo buitinių baldų poreikavimas. Todėl, sudarant 1951—1955 m. Lietuvos TSR liaudies ūkio planą, buvo numatytas ir spartus baldų gamybos vystymas. Jau 1951 m. Jonavos

baldų kombinate buvo atiduotas eksploatacijon naujas, 1200 m² gamybinio ploto cechas. Jonavos baldų kombinatas tapo stambiausia respublikos baldų gamybos įmone. Baldų gamybai pradėtos pritaikyti ir kitos, anksčiau baldų negaminusios medžio apdirbimo įmonės: Kauno ir Naujosios Vilnios medžio apdirbimo kombinatai, gaminę standartinius medinius namus, ir Klaipėdos degtųjų šiaudelių fabrikas. Baldų pramonė gavo daug atsaikingų užsakymų gaminti baldus rekonstruojamoms ir naujai statomoms Maskvos mokslo ir kultūros įstaigoms, teatrams, koncertų salėms. Jau 1950 m. Jonavos baldų kombinatas pagamino kėdes Vachtangovo teatrui ir pradėjo gaminti baldus statomam Maskvos universitetui. Šiai svarbiausiai to meto kultūrinės paskirties statybai 1951—1953 m. baldus gamino ne tik Jonavos, bet ir Kauno bei Vilniaus įmonės. Jonavos baldų kombinatas tuo metu dar gamino baldus ir Maskvos P. Caikovskio konservatorijai, viešbučiams, kinoteatrams. Tokių užsakymų kiekis kasmet augo, todėl stambiosios baldų gamybos įmonės vis mažiau dėmesio galėjo skirti buitinių baldų gamybai. Šiuos baldus daugiausia gamino vietinės pramonės įmonės. Baldų gamybai buvo pritaikyta buvusi lentpiuvė „Beržas“ Vilniuje, buvusios vienuolyno dirbtuvės Kapsuke, kur įsikūrė baldų fabrikas „Miškas“. Baldus pradėjo gaminti Klaipėdos, Tauragės, Mažeikių ir kitų rajonų pramkombinatai. Vietinės ir kuro pramonės ministerija 1955 m. Vilniuje pastatė naują baldų gamybos įmonę „Ąžuolas“. Apjungus „Lietmedžio“ ir „Raudonosios žvaigždės“ įmones, 1954 m. Kaune įsikūrė pajėgi baldų gamybos įmonė — Kauno baldų kombinatas. Rekonstruotas Klaipėdos degtųjų šiaudelių fabrikas tapo baldų fabriku ir 1954 m. pradėjo srovinę spintų gamybą. Tai buvo pirmoji respublikoje siaurai specializuota baldų gamybos įmonė, organizavusi masinę baldų gamybą sroviniu būdu ir smulkia darbų padala. Stambiomis baldų gamybos įmonėmis tapo Kauno medžio apdirbimo kombinatas ir Naujosios Vilnios mechaninė gamykla. Pastaroji be baldų dar gamino ir žemės ūkio mašinas. Siame laikotarpyje buvo pradėta statyti stambi baldų gamybos įmonė Ukmergėje. Penkmečio pabaigoje, t. y. 1955 m. baldus respublikoje gamino jau 8 stambios įmonės, kurioms teko apie 80% visos baldų gamybos. 1950 m. Lietuvos TSR baldų įmonėse apdailai buvo pradėti naudoti nitroceliulioziniai lakai, dažymo kabinos, dėl ko labai padidėjo darbo našumas, pagerėjo apdailos kokybė. Sekančiais metais Jonavos baldų kombinate buvo sumontuotas pirmas hidraulinis faneravimo presas su kaitinamomis plokštėmis, kuris iki 1955 m. buvo vienintelis tokio tipo įrenginys respublikos baldų pramonėje. Siekiant geriau aprūpinti baldų įmones medžiagomis, 1952 m. Klaipėdos faneros fabrike atnaujinta stalių plokščių, o 1955 m. organizuota drožtinės faneros gamyba. Labai išaugo ir baldų įmonių dirbtinio medienos džiovinimo pajėgumai. 1950—1955 m. džiovinimo kamerų skaičius pagrindinėse baldų gamybos įmonėse padidėjo tris kartus. Siame laikotarpyje iš esmės pakito ir respublikos medžio apdirbimo pramonės struktūra. Antai, jeigu 1940 m. baldų gamyba sudarė 11,1% medžio apdirbimo pramonės bendrosios produkcijos, o 1950 m. šio pošakio lyginamasis svoris išaugo iki 20,5%, tai 1955 m. jis jau pasiekė 45,6%. 1950—1955 m. respublikos medžio apdirbimo pramonei buvo esminis persiformavimo laikotarpis iš anksčiau vyravusios lentpiuvystės į baldų gamybą. Tačiau spartus baldų gamybos augimas ir nepakankamas jos aprūpinimas pagrindinėmis medžiagomis (piautinė mediena, klijuota ir drožtinė fanera apmušimo audiniai) atskleidė ir kai kuriuos vystymo nesklaidumus, disproporcijas. Medienos medžiagų poreikiai smarkiai išaugo ir statybinių stalių dirbinių, taros gamybai. Todėl 1955—1957 m. pagrindinės baldų gamybos įmonės dėl nepakankamo aprūpinimo medžiagomis dirbo labai neritingai, ne-

vykdė planų, sumažino buitinių baldų asortimentą. Popieriaus ir medžio apdirbimo pramonės ministerija, vadovavusi baldų gamybai, ir įmonių vadovai, ieškodami išeities, pradėjo planuoti mažiau medžiagų reikalaujančių gaminių gamybą. Taip 1955—1956 m. vietoje buitinių baldų plačiu mastu baldų įmonėse pradėta gaminti radijo ir televizijos aparatų futliarai, siuvamųjų mašinų stalai. Dar 1955 m. Kauno medžio apdirbimo kombinatas, gerai organizavęs siuvamųjų mašinų stalų gamybą, nustojo gaminti buitinius baldus. Vietoje baldų stalus siuvamosioms mašinoms 1956 m. pradėjo gaminti Kauno ir Ukmergės baldų kombinatai, o futliarus radijo ir televizijos aparatams — Vilniaus baldų kombinatas ir Naujosios Vilnios mechaninė gamykla. Popieriaus ir medžio apdirbimo pramonės ministerijos įmonės 1956 m. baldų gamybos planą įvykdė tiktai 86,3%, o tų metų gamybos plane buvo tiktai 19 pavadinimų gaminiai. Baldų pramonės veikla buvo kritikuojama spaudoje, svarstoma LKP CK, respublikos Ministrų Taryboje.

1957 m. šalyje vyko esminiai pramonės valdymo pertvarkymai. Pramonei vadovauti vietoje anksčiau buvusių šakinių ministerijų buvo kuriamos liaudies ūkio tarybos. Lietuvos liaudies ūkio tarybai, be kitų įmonių, iš įvairių žinybų buvo perduota 21 medžio apdirbimo įmonė, tame tarpe 10 įmonių, gaminusių baldus.

Jau pirmaisiais darbo metais Liaudies ūkio taryba daug dėmesio skyrė baldų gamybos sutvarkymui. Apsvarsčius atskirų pramonės šakų specializavimo ir kompleksinio vystymo klausimus, Naujosios Vilnios mechaninė gamykla, kaip nepakankamai pritaikyta baldų gamybai, buvo perduota metalo apdirbimo pramonei. Apjungus vietinei pramonei anksčiau priklausiusį baldų cechą Silutėje su ten buvusia lentpiūve, sukurtas Silutės baldų ir medžio apdirbimo kombinatas, baldų gamybai pradėtas pritaikyti Panevėžio medžio apdirbimo kombinatas „Ažuolas“, prieš tai gaminęs vežimus ir tarą. Buvo iširtos visų įmonių išvystymo, asortimento išplėtimo, specialistų ruošimo galimybės. Siekiant geriau aprūpinti baldų pramonę medienos medžiagomis, Karelijos ATSR buvo organizuota žaliavų atkrovimo bazė (stotis Maselskaja). Klaipėdos faneros fabrike pradėtas statyti naujas stalių plokščių gamybos cechas, didinami piautinės medienos džiovinimo pajėgumai baldų gamybos įmonėse.

Analizuojant baldų gamybos išplėtimo, asortimento didi imo priemones, Liaudies ūkio taryboje buvo prieita išvados, kad didelis baldų pramonės vystymo stabdis yra neteisingas įmonių asortimentinio apkrovimo planavimas. Antai, 1957 m. kelios įmonės gamino visai vienodus, to paties artikulo gaminius: spyruoklinius matracus gamino trys įmonės, stalus ir lovas gamino dvi įmonės ir pan. Maža gamybos apimtis ir didelis asortimentas trukdė pilnu mastu įdiegti srovinę gamybą, našiai panaudoti specialius įrengimus. Reikėjo neatidėliojant specializuoti baldų gamybą. Kiekvienai įmonei buvo nustatytas specializacijos profilis pagal technologiškai giminingas gaminių grupes (rėminiai, skydiniai, lenkti, minkšti ir kt. baldai). Specializacijos tikslingumą patvirtino jau 1958 m. darbo rezultatai. Antai, anksčiau technologiniu požiūriu labai atsilikęs Kapsuko baldų fabrikas (buvęs fabrikas „Miškas“), pritaikius jį stalų gamybai, per trumpą laiką perėjo prie srovinės gamybos ir 1958 m. jau 18% padidino gamybos apimtį, o per 1959 m. gamyba čia išaugo dar 37%. Baldų fabrikas „Ažuolas“ per trumpą laiką įsisavino aukščiausios klasės miegamojo garnitūrų gamybą ir per vienerius metus padidino produkcijos išleidimą 78%. Išaugo ir buitinių baldų asortimentas. Jeigu 1957 m. buvo gaminama tiktai 19 pavadinimų gaminiai, tai 1958 m. jų skaičius išaugo iki 50 pavadinimų, o per 1959 m. padidėjo dar dvigubai. Silutės baldų ir medžio apdirbimo kombinate buvo organizuota virtuvių

aldų gamyba, pradėti statyti nauji pajėgumai Kauno, Jonavos, Silutės įmonėse.

Kaip ir anksčiau, dar labai aktualus liko baldų įmonių aprūpinimo medžiagomis klausimas. Buvo ieškoma būdų, kaip taupiau ir racionaliau naudoti medieną. Baldų įmonėse buvo pradėti gaminti skydai su drožinių-piuvenų užpildais, o 1957 m. Kauno baldų kombinatas įsisavino drožliaplokščių gamybą. Jau 1958 m. čia buvo pagaminta ir panaudota baldų gamybai 900 m³ tokių plokščių, o sekančiais metais jų gamyba išaugo iki 1300 m³. Medienos atliekas drožliaplokščių gamybai buvo galima panaudoti todėl, kad 1958 m. tame pat Kauno baldų kombinate buvo įrengtas ir pradėjo veikti sintetinių klijinių dervų gamybos cechas. Sintetinės lervos buvo pradėtos naudoti taip pat ir medienos klijavimui bei faneravimui. Vystant toliau medienos medžiagų gamybą, 1958 m. buvo rekonstruotas ir pritaikytas drožliaplokščių gamybai naujai statomas stalių plokščių cechas Klaipėdos faneros fabrike. Jau sekančiais metais buvo įsigytas iš Vokietijos federacinės respublikos firmos „Becker von Hüllen“ drožliaplokščių gamybos įrengimų kompleksas, o 1960 m. rugpjūčio mėn. cechas lavė pirmąją produkciją. Tuo pat metu Vilniuje, Bandojoje pluoštinių lėtinųjų baldų gamyboje buvo atiduotas eksploatacijon pirmasis respublikoje pluoštinių baldų gamybos cechas. Šių medžiagų gamybos organizavimas ir oliminis jos vystymas turėjo ypač teigiamą reikšmę respublikos baldų gamybos augimui ir ilgam laikui išsprendė jos aprūpinimo medžiagomis problemą.

Didelę reikšmę, tvarkant ir toliau vystant baldų gamybą, turėjo Eksperimentinio baldų konstravimo biuro sukūrimas. Augant gamybai, 1957—1958 m. labai truko naujų baldų gaminių projektų, naujų modelių, inkančių masinei gamybai. Tuo metu gaminami baldai buvo pasenusių modelių, savo architektūrinėmis formomis ir matmenimis nepritaikyti pradėtiems statyti mažų matmenų butams, visai nebuvo gaminami baldų įkabiniai ir komplektai (garnitūrai). 1956 m. įsteigtas Popieriaus ir medžio apdirbimo pramonės ministerijos Konstravimo biuras, kuris turėjo aprūpinti baldų įmones naujų gaminių projektais, technologine srovinės gamybos dokumentacija. Siekiant, kad nauji baldų modeliai sparčiau būtų įdiegiami gamyboje ir kad konstruktoriai turėtų didesnes eksperimentavimo galimybes, 1959 m. pradžioje Projektavimo biuras buvo suungtas su baldų fabriku „Ąžuolas“ ir pavadintas Eksperimentiniu konstravimo biuru. Jau 1959 m. biuras dalyvavo pirmajame visasąjunginiame geriausių baldų pavyzdžių konkurse. Šiam konkursui savo darbus pateikė risdešimt šalies projektavimo organizacijų. Iš konkurso pateiktų 90 baldų komplektų žiuri atrinko, rekomendavo masinei gamybai ir premijavo 9 komplektų, iš kurių visus tris — pateiktus respublikos konstruktorių. Šis, o taip pat antrasis visasąjunginis geriausių baldų gaminių konkursas (1961 m.), kuriame Eksperimentinio konstravimo biuro darbai taip pat buvo teigiamai įvertinti, buvo baldų konstruktorių jėgų išbandymas ir stimulas tolimesniam konstravimo darbų vystymui. Biure kartu su baldų gamybos technologais pradėjo dirbti didelė grupė architektų, interjero specialistų, buvo organizuoti technologiniai ir ekonominiai tyrimai, pralėtos projektuoti ir gaminti mechanizacijos priemonės. Spartus gamybos vystymas pareikalavo nemažai ir kvalifikuotų kadro, pirmiausia inžinierių ir technikų, kurie baldų pramonei pirmaisiais pokario metais respublikoje nebuvo ruošiami. Pradžioje šią spragą užpildė patyrę praktikai, o taip pat ir kitų specialybių inžinieriai ir technikai, daugiausia miškininkai. 1957 m. Kauno politechnikos institute buvo pradėti ruošti medienos mechaninės technologijos inžinieriai, o 1954 m. Kauno technologijos technikumai (tuo metu vadintas Medžio apdirbimo pramonės technikumai)

išleido pirmąją baldų gamybos technikų technologų laidą. Vėliau čia buv pradėti ruošti ir medžio apdirbimo įrengimų mechanikai.

1960 m. LTSR liaudies ūkio tarybai pavaldį baldų pramonė jai gamino 88% visos respublikos baldų produkcijos. Tais metais buvo atiduotas eksploatacijon pajėgus 4500 m² baldų gamybos cechus Kaun kombinate ir pradėta antro tokio cecho statyba. 1961—1965 m. ypač intensyviai buvo rekonstruojamos ir plečiamos baldų gamybos įmonės. Naujų pajėgumai buvo pastatyti Vilniaus, Šiaulių, Silutės ir Panevėžio įmonėse. Siame laikotarpyje pirmą kartą respublikos baldų pramonėje pradėto diegti automatinės ir pusiau automatinės technologinių procesų mechanizavimo linijos. Pirmosios mechaninio medienos apdirbimo linijos buvo sumontuotos 1963 m. pradėjusiam veikti Vilniaus baldų ir medžio apdirbimo kombinate, kur 1964 m. gegužės mėn. buvo įsteigtas baldų įmonių susivienijimas „Vilnius“. Pirmoji baldų apdailos linija, skirta kėdžių lakavimui elektrostatiname lauke, atiduota eksploatacijon 1964 m. Šiaulių baldų fabrike, o 1965 m. pabaigoje Klaipėdos baldų fabrike sumontuota pirmoji kompleksinė skydų apdailos pusiau automatinė linija.

Didėjant statybų mastams, labai išaugo baldų pareikalavimas viešbučiams, mokymo ir visuomeninio maitinimo įstaigoms. Tokių baldų gamybai teko specializuoti net atskiras įmones, cechus. Taip Panevėžiuose baldų fabrikas buvo specializuotas mokyklinių, o Ukmergės — kanceliariinių baldų gamybai. Eksperimentinis konstravimo biuras labai išvystę specialios paskirties baldų konstravimą, sukūrė tipinius baldus mokykloms, vaikų darželiams ir lopšeliams, bibliotekoms, žiūrėvų salėms ir kt. Buvo suprojektuota ir pagaminta daug baldų reprezentaciniams visuomeniniams pastatams (Profesorių rūmai, Respublikinė biblioteka, viešbučiai „Gintaras“, „Neringa“, „Vilnius“, „Junost“ ir kt.). 1963 m. respublikos baldų pramonė pirmą kartą šalyje pradėjo tiekti baldus eksportui. Buvę suprojektuoti ir pagaminti baldai dviems viešbučiams Konakryje (Gvinėja), viešbučiams Brazavilyje (Kongas), mokykloms ir internatams Somalyje ir Jemene, stadionui Bamake (Malis) ir kt.

Teigiamą reikšmę baldų gamybos augimui turėjo ir tuo metu organizuota kai kurių naujų medžiagų bei pusfabrikačių gamyba. 1960 m. Vilniaus faneros fabrike, o vėliau ir Klaipėdos faneros fabrike buvo organizuota lenktai klijuotų faneros detalių gamyba, o 1962 m. Vilniaus bandomojoje pluoštinių dirbinių gamykloje pradėta sluoksniuoto popieriaus plastiko gamyba. Panevėžio baldų fabrike buvo įrengtas mechanizuotas veidrodžių gamybos cechas, kur vietoje sidabro veidrodiniam paviršiui sudaryti pradėtas naudoti aliuminis. Panevėžyje taip pat buvo pastatytas baldų furnitūros fabrikas, Ukmergės baldų kombinate organizuota drožtinės faneros gamyba.

TSKP CK 1964 m. spalio plenumas davė pradžią naujai pažiūrai, kad sprendžiant liaudies ūkio problemas būtina remtis gilia ekonomine analize ir visapusiškai atsižvelgti į objektyvius ekonominio vystymosi dėsnius. Toliau tęsdamas šią liniją, TSKP CK Rugsėjo (1965 m.) plenumė pritarė priemonėms pramonės valdymui tobulinti, planavimui gerinti ir gamybos ekonominiams skatinimui stiprinti. Sutinkamai su šio plenumo nutarimais, pramonės valdymas buvo pertvarkytas šakinių principu. Medžio ir popieriaus pramonės valdymui respublikoje sukurta atitinkama ministerija. Toliau tobulinant šakos valdymą, 1968 m. popieriaus pramonėi valdyti buvo organizuotas sąjunginis gamybinis susivienijimas, o medžio apdirbimui — Baldų ir medžio apdirbimo pramonės sąjunginė respublikinė ministerija.

Pastarasis penkmetis (1966—1970 m.) buvo taip pat reikšmingas respublikos baldų pramonei. Nors paskutiniaisiais metais ir mažiau buvo

lečiami pajėgumai, baldžiai kasmet didino gamybą, kūrė naujus gaminius. Intensyviai buvo mechanizuojama gamyba: sukūrta, pagaminta ir diegta nemažai kompleksiskai mechanizuotų linijų, panaudota daug naujų įrengimų. Išaugo darbo našumas, pagerėjo pagrindinių fondų išnaudojimas. Buitinio aptarnavimo sistema pradėjo gaminti baldus pagal individualius gyventojų užsakymus. Baldų gamyba taip pat išliko ir viešosios pramonės sistemoje, tačiau daugiausia senose, mažo pajėgumo įmonėse. Vieną naują stambiają šiuolaikinę baldų gamybos įmonę pastatė TSR vidaus reikalų ministerija vienoje iš įkalinimo vietų. Baldus pastaaisiais metais dar gamino LTSR kurčių-nebylių draugijos įmonės, Kauno technologijos technikumai ir kt.

Baldų gamybos augimas 1950—1970 m. matyti iš 3 lentelės. Reikšmingiausias savo augimo tempais respublikos baldų pramonei buvo 1950—1955 m. laikotarpis, taip pat sparčiai ji augo ir 1960—1965 m. Supranama, kad didžiausias absoliutus gamybos prieauglis buvo paskutiniaisiais penkmečiais.

3 lentelė
Baldų gamyba Lietuvos TSR 1950—1970 m.

Metai	Gamyba mln. rb 1967. VII. 1 d. kainomis	%
1950	3,5	—
1955	10,5	—
1955 m. % lyginant su 1950 m.	—	300
1960	16,8	—
1960 m. % lyginant su 1955 m.	—	160
1965	36,8	—
1965 m. % lyginant su 1960 m.	—	226
1970	56,4	—
1970 m. % lyginant su 1965 m.	—	158

Atskirų žinybų vaidmuo respublikos baldų gamyboje pastarajame penkmetyje pavaizduotas 4 lentelėje.

4 lentelė
Baldų gamyba žinybomis 1966—1970 m.¹

Žinybos pavadinimas	1966 m.		1970 m.	
	mln. rb	%	mln. rb	%
Medžio ir medžio apdirbimo pramonės ministerija	29,5	75,7	44,8	79,3
Vidaus reikalų ministerija	6,0	15,4	7,7	13,6
Metinės pramonės ministerija	1,7	4,4	1,8	3,2
Gyventojų buitinio aptarnavimo ministerija	1,1	2,7	1,8	3,2
Kitos žinybos	0,7	1,8	0,3	0,7
Iš viso	39,0	100,0	56,4	100,0

Lietuvos TSR CSV formos P 8 (natūra) atitinkamų metų duomenys.

1970 m. baldus respublikoje gamino 17 savarankiškų įmonių, t. y. keturių medžio apdirbimo įmonių, kurių išleidžiamajoje produkcijoje baldai sudarė didžiąją dalį. Dvi iš šių įmonių gamino baldus tik pagal indivi-

dualius gyventojų užsakymus. Be savarankiškų įmonių baldus dar gamo ir keliolika cechų, pavaldžių įvairioms žinyboms. Tačiau pastarųjų pagaminti baldai sudarė visai nežymią dalį. Savarankiškos baldų gamybos įmonės pavaldžios keturioms žinyboms (4 lent.). Pagrindinis baldų gamintojas yra LTSR baldų ir medžio apdirbimo pramonės ministerija, kuvaldo 13 įmonių, turi 85% pagrindinių gamybinių fondų ir duoda apie 80% produkcijos. Šios žinybos baldų gamybos įmonės apibūdina 5 lentelės duomenys. Kaip matyti, eilėje įmonių baldų produkcija sudaro tik dalį išleidžiamos produkcijos, o Panevėžio baldų fabrike baldai vis negaminami. Reikalingas tas, kad kai kurios įmonės be baldų dar gamina fanerą („Vilnius“), piautinę medieną (Jonavos, Silutės kombinatai) ar kitą produkciją, labai artimą baldams, tačiau statistikos nelaikoma baldų produkcija: siuvamųjų mašinų stalus, radijo ir televizijos aparatų, magnetofonų futliarus, šaldytuvų korpusus, mokyklų inventorių, veidrodžių ir pan. Panevėžio baldų fabrikas ir gamina tokią produkciją: mokyklų inventorių, veidrodžius.

5 lentelė

– Pagrindinės LTSR baldų gamybos įmonės¹
(1970 m. veiklos ataskaitiniai duomenys)

Pavadinimas	Dirbančiųjų skaič.	Gamybinis plotas m ²	Prekinė produkcija mln. rb	Iš jos baldai	
				mln. rb	%
1. Kauno baldų kombinatas	1633	10380	11,1	10,5	95
2. Baldų įmonių susivienijimas „Vilnius“	1293	7150	9,8	7,2	73
3. Jonavos baldų kombinatas	1124	7523	8,2	7,1	87
4. I. Meskupo baldų kombinatas	880	4224	4,5	2,3	51
5. Kauno medžio apdirbimo kombinatas	748	3401	4,4	2,8	64
6. Fabrikas „Beržas“	743	4616	4,5	3,2	71
7. Silutės baldų ir medžio apdirbimo kombinatas	695	2400	3,7	1,8	49
8. Panevėžio baldų fabrikas	592	3144	4,4	—	—
9. Klaipėdos baldų fabrikas	548	3964	3,8	3,7	97
10. Staulių baldų kombinatas	454	2270	2,7	2,5	93
11. Eksperim. baldų fabrikas „Ąžuolas“	331	2649	1,6	1,2	75
12. Kapsuko baldų fabrikas	282	2362	1,2	1,2	100
13. Mažeikių baldų fabrikas	173		0,8	0,8	100

¹ Основные показатели хозяйственной деятельности предприятий Министерств мебельной и деревообрабатывающей промышленности Лит. ССР за 1970 г. Вильнюс 1971, стр. 7—34.

Pastebėtina, kad šios, ne baldų produkcijos dalis, taip vadinami pramoniniai baldai, pastarajame penkmetėje Lietuvos TSR Baldų ir medžio apdirbimo pramonės ministerijos gamyboje augo sparčiau kaip buitinių baldų dalis (6 lentelė).

Jau daug metų Lietuvos TSR pagal baldų gamybos išvystymo lygį (skaičiuojant vienam gyventojui) sąjunginių respublikų tarpe užima trečią vietą — po Latvijos ir Estijos TSR. Šiose respublikose baldų gamyba susiklostė ir pirmaisiais pokario metais vystėsi intensyviau, kaip Lietuvos TSR. Pastaraisiais metais baldų gamyba mūsų respublikoje augo sparčiau kaip kaimyninėse respublikose, tačiau pagal gamybos apimtį, tenkančią vienam gyventojui, dar žymiai atsiliekame nuo Latvijos ir Estijos respublikų (7 lentelė).

Lietuvos TSR baldų ir medžio apdirbimo pramonės ministerijos
baldų dirbinių gamybos struktūra¹

Gami	1966 m.		1970 m.		1970 m. lyginant su 1966 m. %
	tūkst. rb	%	tūkst. rb	%	
tiniai baldai	29531	78,0	36818	72,0	125
liarai	3691	10,3	6038	11,8	155
vamųjų mašinų stalai	983	2,6	3665	7,1	373
dytuvų korpusai	1353	3,6	2701	5,3	200
ntuojamieji baldai	764	2,0	773	1,5	101
kyklų inventorius	1329	3,5	1170	2,3	88
Iš viso	37851	100,0	51165	100,0	135

технико-экономические показатели работы предприятий Министерства мебели и деревообрабатывающей промышленности Литовской ССР за 1965—1970 гг., июнь, 1971, стр. 5—19.

7 lentelė

Palyginamieji baldų gamybos augimo tempai Tarybų Sąjungoje
ir kaimyninėse Pabaltijo respublikose

Metai	TSRS	Tame tarpe		
		Lietuvos TSR	Latvijos TSR	Estijos TSR
1. Baldų gamyba vienam gyventojui rb				
1960	5,2	6,2	14,3	16,3
1965	7,9	12,7	22,6	24,7
1970	11,5	18,1	34,1	33,6
2. Gamybos augimas procentais (viso)				
1966	100	100	100	100
1967	111	115	115	107
1968	123	124	123	115
1969	131	139	131	124
1970	143	145	139	132

Baldų gamyba sparčiai auga ir daugelyje užsienio šalių, pirmiausia rupoje. Lyginant pastarųjų metų gamybos augimo tempus, matyti, kad Lietuvos TSR baldų gamybos augimu aplenkia ir daugelį užsienio šalių (lentelė).

1950—1970 m. iš esmės pasikeitė respublikoje pagamintų baldų realizavimo geografija: pirmajame dešimtmetyje (1950—1960 m.) didžioji da-respublikoje pagamintų baldų buvo realizuojama kitose respublikose, miausia Rusijos federacijoje, o vietos gyventojams jų buvo parduo-na visai mažai. Pastarojo dešimtmečio pabaigoje padėtis tapo atvirkš-ee: didžioji dalis respublikoje pagamintų baldų buvo parduodama toje.

Ta aplinkybė, kad didžioji dalis baldų buvo realizuojama vietoje, lei-ir atitinkamai planuoti jų gamybos vystymą. Analizuojant respublikos monės vystymo kryptis 1959—1965 m. ir sudarant septynmečio planą, SR mokslų akademijos Ekonomikos institute ir LTSR valstybinėje pla-komisijoje 1958 m. pirmą kartą buvo bandoma apskaičiuoti respubli-

kos gyventojų poreikius baldams. Vadovaujantis šiais skaičiavimais buvo sudarytos baldų gamybos užduotys 1959—1965 m. Tuo metu baldų poreikių klausimus pradėjo gvildinti ir respublikos mokslininkai (K. Mikauskas, J. Bučas). Išsamesni ir jau geriau metodiškai pagrįsti respublikos baldų poreikių skaičiavimai buvo atlikti Eksperimentiniame konformavimo biure (K. Vyšniauskas), sudarant gamybinių jėgų vystymo planą 1966—1970 m. Vėliau šie skaičiavimai tame pat biure ne kartą buvo tikslinami, jais buvo vadovaujama ir sudarant respublikos gamybinių jėgų vystymo generalinę schemą laikotarpiui iki 1980 m. Baldų paklausos perspektyvas taip pat analizavo ir Gyventojų paklausos liaudies vartojimo prekėms ir prekybos konjunktyūros mokslinio tyrimo instituto Lietuvos filialas.

8 lentelė

Baldų gamybos augimo tempai TSRS ir kai kuriose užsienio šalyse¹
procentais 1961 m.=100%

Salis	1966 m.	1968 m.
Tarybų Sąjunga	155,0	185,0
iš jos:		
Lietuvos TSR	197,0	244,0
Lenkija	163,0	190,0
Suomija	143,1	164,2
Danija	179,6	199,5
Olandija	202,6	234,7
Belgija	227,2	282,3
Vokietijos Federacinė Respublika	160,2	163,8
Anglija	124,9	123,8
Prancūzija	144,8	176,5
Svedija	174,4	197,4 ²

¹ Duomenys apie vystymosi tempus užsienio šalyse iš straipsnio: S. Stogal, Oblesny stan meblarstva w zachodnich krajach kapitalistycznych. „Przemysl drzewny“, 1970, Nr. 1, p. 18.

² 1967 m.

Tačiau nežiūrint ir žinomų poreikių, dėl įvairių priežasčių baldų gamyba pastarajame dešimtmetyje buvo nepakankamai išvystyta, prekyboje buvo jaučiamas aiškus kai kurių baldų gaminių trūkumas. Tai patvirtin ir 9 lentelės duomenys.

Baldų paklausa lemia daug įvairių veiksnių: gyvenamųjų namų visuomeninių pastatų statybos dydis, gyventojų realiųjų pajamų didėjimas ir kt. Kadangi dauguma baldų (apie 85%) dabar skiriama gyventojų poreikiams tenkinti, tai jų gamybos augimas turėtų neatsilikti pirmiausia nuo gyvenamųjų namų statybos, gyventojų piniginių pajamų augimo. Faktiniai duomenys rodo, kad per 1965—1970 m. laikotarpį baldų gamyba respublikoje išaugo 153%, pardavimas — 143%, o gyvenamųjų namų statyba — 163%, gyventojų piniginės pajamos — 165%. Reikia pastebėti, kad toks baldų gamybos atsilikimas mažiau paliečia visuomeninius vartotojus (įmones, organizacijas, įstaigas), nes jie šia produkcija aprūpinami planine tvarka. Baldų gamybos įmonės, joms vadovaujančio organizacijos ir prekybininkai dar nesusitaria ir dėl optimalaus, vartotojų poreikius labiausiai patenkinančio asortimento. Prekyboje dažnai susikaupta kai kurių gaminių perteklius, dažniausiai spintų, bufetų, kai tuo tarpu sofų, sofų lovų, sekcijų ir baldų komplektų trūksta. Todėl atskirų gaminių

gamyba pamečiui labai svyruoja, vystosi netolygiai. Tai matyti iš 10 lentelės, kurioje pavaizduota, kaip paskutiniaisiais metais didėjo pagrindinių baldų gaminių asortimentinių grupių gamyba.

9 lentelė

Baldų poreikiai, gamyba ir pardavimas Lietuvos TSR 1960—1970 m.

Metai	Teoretis is poreikis mln. rb ¹	Gamyba		Pardavimas ²	
		mln. rb	%	mln. rb	%
1960	31,8	16,8	100	15,9	100
1961	—	19,8	118	19,6	123
1962	—	23,0	137	21,4	134
1963	—	27,2	162	23,3	147
1964	—	31,0	184	27,8	175
1965	46,0	36,8	218	33,4	210
1966	—	39,0	232	33,8	212
1967	—	44,7	266	38,0	239
1968	—	48,3	287	41,4	260
1969	—	54,3	324	43,9	276
1970	66,0	56,4	336	47,9	300

Apskaičiuota Baldų projektavimo konstravimo biuro; 1970 m. poreikis patikslintas 1971 m. skaičiavimais.

LTSR CSV duomenys einamųjų metų mažmeninėms kainomis.

Vertinant respublikos baldų pramonės vystymą 1950—1970 m., pažymėtina, kad jis buvo gan intensyvus ir pakankamai kompleksiškas. Paeldėjusi iš buržuazinės santvarkos gan silpną, amatininkiško pobūdžio karo metu labai sunaikintą bazę, Tarybų Lietuvos baldų pramonė buvo ystoma, kartu kuriant medžiagų gamybos įmones, projektavimo ir kadru ūošimo įstaigas. Spartėnis baldų gamybos vystymas teigiamai paveikė isos medžio apdirbimo pramonės struktūrą: vietoj ankščiau vyravusios entpiūvystės susikūrė gatavų dirbinių — baldų gamyba. Tačiau baldų amybos apimtis pastaraisiais metais jau nebeatitiko išaugusių poreikių, epakankamas buvo jau ir gaminių asortimentas, o baldų gamybos įmo- ēse daug pajėgumų buvo naudojama ne baldų (futliarių, siuvamųjų ma- inų stalų ir pan.) gamybai.

10 lentelė

Pagrindinių baldų gaminių gamybos augimas 1965—1970 m.³

Gaminiai	1965 m.	1966 m.	1967 m.	1968 m.	1969 m.	1970 m.
ėdės ir foteliai tūkst.	534,0	5284	607,7	613,7	594,1	468,5
%	100	98	113	114	110	88
talai tūkst.	255,7	202,4	195,1	168,0	174,5	181,1
%	100	79	76	66	68	71
pintos tūkst.	85,7	72,5	70,5	82,0	81,5	74,4
%	100	84	82	86	95	87
ufetai tūkst.	37,4	36,1	35,0	27,3	24,1	21,3
%	100	97	94	73	65	57
ofos tūkst.	12,6	15,4	18,6	11,2	13,9	13,5
%	100	122	144	88	110	107
aldų komplektai tūkst.	17,6	19,7	17,1	14,1	19,0	23,4
%	100	112	97	84	108	133

1965—1969 m. duomenys iš leidinio: Lietuvos TSR ekonomika ir kultūra 1969 m. statistinių duomenų rinkinys, 1970, p. 139. 1970 m. duomenys iš LTSR CSV 1970 m. for- ios P-1 (natūra).

Didelė ir vis auganti baldų paklausa, o taip pat sukurta ir tolia besivystanti respublikoje medienos plokščių, audinių, plastmasių ir kit baldų gamybai reikalingų medžiagų pramonė, gera visų grandžių kadr ruošimo bazė, gaminių konstravimo specialistų patirtis dabar sudaro visą sąlygas tolimesniai, išplėstiniam baldų gamybos vystymui.

Vilniaus valstybinis V. Kapsuko
universitetas
Materialinio techninio
aprupinimo
ekonomikos katedra

Redakcinei kolegijai
įteikta
1971 m. spalio mėn.

LITERATORA IR SALTINIAI

1. Bunkus A. Lietuvos pramonė karo laikotarpiu.—„Liaudies ūkis“, 1959, Nr. 2.
2. Cerneckis V. Kapitalistinės pramonės formavimasis ir vystymasis Kaun XIX a. antroje pusėje ir XX a. pradžioje (1861—1913 m.). LTSR aukštųjų mokykl mokslo darbai. Istorija, T. 9, V., 1968, p. 57—81.
3. Etingerys J. ir Liutermoza M. Lietuvos pramonė. T. I, K., 1923.
4. Grėška J. Respublikos pramonės sužlugdymas hitlerinės okupacijos metais (1941—1944 m.). LTSR mokslų akademijos darbai, serija A, T. 1, 1962, p. 3—20.
5. Gruodis D. Lietuvos pramonė ir jos gamyba. K., 1930.
6. Lietuvos statistikos metraštis. K., T. 1—12, 1931—1940.
7. Lietuvos ūkio paskutinis dešimtmetis. Prekybos, pramonės ir amatų rūmų konjunk tūrinė apžvalga, K., 1938.
8. Lietuvos TSR liaudies ūkio plano pagrindiniai rodikliai. K., 1941, Nr. 1—2, 3—4.
9. Lietuvos TSR istorijos šaltiniai. „Mintis“, T. 2 (1861—1917 m.), 1965.
10. Lietuvos TSR ekonomika ir kultūra 1969 m. Statistikos duomenų rinkinys, V., „Statistika“, Lietuvos sk., 1970.
11. Statistikos žinios (Klaipėdos kraštas). 1937 m., Nr. 18.
12. Stoga S. Oblesny stan meblarstwa w zachodnich krajach kapitalistycznych.—„Przemysł drzewny“, 1970, Nr. 1.
13. Statistische Berichte für das Ostland. Riga, Reichskommissar für das Ostland, 1942 Nr. 1/2.
14. Truska L. Socialiniai pertvarkymai Lietuvos pramonėje 1940—1941 m.—„Liaudies ūkis“, 1965, Nr. 7—8.
15. Меркис В. Развитие промышленности и формирование пролетариата Литвы в XIX в. Вильнюс, 1969.
16. Народное хозяйство СССР в 1969 г. Статистический ежегодник, изд. «Статистика» М., 1970.
17. Отчет бригады Наркомлеса СССР по обследованию предприятий Наркомлеса Лит. ССР и о мероприятиях по их восстановлению. Вильнюс, 1944 г. (рукопись)

РАЗВИТИЕ МЕБЕЛЬНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ ЛИТОВСКОЙ ССР

А. МОРКЯВИЧЮС

Резюме

Мебельная промышленность республики сформировалась и получила наибольшее развитие в последнее двадцатилетие (1950—1970).

В статье приводится краткий исторический обзор развития производства мебели в Литве с появления первых более крупных предприятий (90-е годы XIX в.) до настоящего времени, освещается состояние мебельной промышленности буржуазной Литвы (табл. 1, 2), показан ущерб, нанесенный отрасли второй мировой войной, сопоставляются темпы развития в отдельные периоды (табл. 3), дается сравнение их с темпами других республик (табл. 7) и зарубежных стран (табл. 8).

Основными поставщиками мебели являются предприятия Министерства мебельной и деревообрабатывающей промышленности Лит. ССР (табл. 5), выпускающие, кроме бытовой мебели, много других мебельных изделий (табл. 6).

В выводах указывается на еще недостаточный объем производства мебели (табл. 9), неравномерный рост выпуска отдельных видов изделий (табл. 10) и на наличие возможностей и необходимость дальнейшего развития производства мебели в Литве.